

Положення про Архівний фонд Національної академії наук України

1. Загальні положення

1.1. Положення про Архівний фонд Національної академії наук України (далі – НАН України) є нормативно-правовим документом, розробленим відповідно до Закону України “Про Національний архівний фонд і архівні установи”, Закону України “Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності”, Статуту НАН України і Положення про Національну бібліотеку України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ).

Положення регулює суспільні відносини, пов’язані з формуванням, обліком, зберіганням і використанням Архівного фонду НАН України.

1.2. НАН України є вищою науковою державною установою з самоврядними функціями. Її Архівний фонд є складовою частиною Національного архівного фонду.

1.3. Архівний фонд НАН України – це сукупність документів, незалежно від їх виду, які відображають діяльність НАН України, розвиток вітчизняної і світової науки, мають наукову, історико-культурну цінність, зберігаються на території України і зареєстровані у порядку, передбаченому цим Положенням.

До Архівного фонду НАН України належать також архівні документи, що відображають діяльність НАН України, але зберігаються за межами України і відповідно до міжнародних угод підлягають поверненню в Україну.

1.4. Функції науково-дослідного, науково-методичного та науково-організаційного центру з питань формування, зберігання, обліку й використання документів Архівного фонду НАН України здійснює Інститут архівознавства НБУВ (далі – ІА НБУВ), який є головним архівним підрозділом в системі НАН України.

2. Склад документів Архівного фонду НАН України

2.1. Архівний фонд НАН України складається із:

– документів, що утворилися в результаті діяльності Президії та відділень НАН України, установ, які існують або існували в системі НАН України, організацій-попередників НАН України та її установ, а також громадських організацій при установах НАН України;

– документів особового походження видатних вчених НАН України, які проживають в Україні та поза її межами;

– страхового фонду копій та фонду користування унікальними та особливо цінними документами.

2.2. До Архівного фонду НАН України належить зазначена у п. 2.1. цього Положення науково-дослідна, науково-технічна, науково-організаційна та управлінська документація, документація з особового складу незалежно від виду матеріального носія та способу фіксації інформації.

2.3. Облік і зберігання документів Архівного фонду НАН України організується за фондами, колекціями й одиницями зберігання (справами).

3. Структура фондоутримувачів Архівного фонду НАН України

3.1. Зберігання всіх видів документів Архівного фонду НАН України здійснює постійно ІА НБУВ як головний архівний підрозділ НАН України.

3.2. Зберігання окремих видів документів (документи особового походження, колекційні фонди) здійснюють постійно:

– Інститут рукопису НБУВ;

– Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України;

– Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України;

– Відділ фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України;

– Науковий архів Інституту археології НАН України;

– музеї та музейні кімнати установ НАН України.

3.3. Наукові архіви установ НАН України документи Архівного фонду НАН України зберігають тимчасово до передачі їх на постійне зберігання в ІА НБУВ.

4. Формування Архівного фонду НАН України

4.1. Архівний фонд НАН України формується в порядку, встановленому цим Положенням, із документів Президії та відділень НАН України, наукових установ НАН України, її громадських організацій, документів видатних вчених НАН України, документальних колекцій.

4.2. НАН України надає першочергове значення поповненню свого Архівного фонду документами, що стосуються її історії, у пріоритетному порядку підтримує і фінансує їх виявлення, взяття на облік, повернення, придбання або відтворення в копіях.

4.3. Склад документів, що підлягають постійному зберіганню, визначається Переліком документів НАН України із зазначенням термінів зберігання, який за поданням НБУВ затверджується Президією НАН України та Державним комітетом архівів України.

4.4. Визначення складу Архівного фонду НАН України, експертиза цінності та включення документів до Архівного фонду НАН України, здійснюється на підставі рішення Експертно-перевірної комісії НАН України (далі – ЕПК НАН України), яка функціонує при ІА НБУВ.

4.5. Експертиза цінності та відбір документів на постійне зберігання в установах НАН України здійснюється експертними комісіями (далі – ЕК), що діють при них. Рішення ЕК затверджуються керівником установи та ЕПК НАН України.

4.6. Порядок віднесення документів до унікальних документальних пам'яток, включення їх до Державного реєстру національного культурного надбання визначається “Положенням про порядок віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних документальних пам'яток, включення їх до Державного реєстру національного культурного надбання, а також їх зберігання”, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 1995 р. № 853.

4.7. При реорганізації або ліквідації установ НАН України Президією НАН України створюється ліквідаційна комісія для передачі справ і майна та вирішення питань про подальше зберігання документів цих установ. До складу комісії включаються представники ІА НБУВ.

4.8. Документи Архівного фонду НАН України, які знаходяться на зберіганні в наукових архівах установ НАН України, не можуть бути об'єктом приватизації, купівлі-продажу або інших угод, пов'язаних з передачею права власності, і надаються лише в користування.

4.9. Вивезення з території України документів Архівного фонду НАН України забороняється, крім випадків тимчасового їх експонування або реставрації за кордоном з дозволу Президії НАН України та Державного комітету архівів України за поданням керівників установ-фондоутримувачів цих документів.

5. Облік і зберігання Архівного фонду НАН України

5.1. Документи Архівного фонду НАН України підлягають обов'язковій державній реєстрації та державному обліку у порядку, передбаченому “Положенням про державну реєстрацію документів Національного архівного фонду”, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 1995 р. № 853.

Установи і організації НАН України, а також громадяни, у власності яких є документи Архівного фонду НАН України, зобов'язані дотримуватися встановленого порядку їх реєстрації та обліку.

5.2. Централізований облік документів Архівного фонду НАН України здійснюється ІА НБУВ.

5.3. Фондоутримувачі документів Архівного фонду НАН України зобов'язані забезпечувати наукові архіви відповідними спеціально обладнаними приміщеннями, створювати страхові копії і фонди користування документами та іншим чином забезпечувати їх збереженість.

Забороняється розміщення архівних документів установ НАН України в приміщеннях, які не відповідають вимогам зберігання документів Архівного фонду НАН України.

6. Використання документів Архівного фонду НАН України

6.1. Документи Архівного фонду НАН України і науково-довідковий апарат до них надаються у користування з часу їх надходження на зберігання.

6.2. Всі дієздатні громадяни України мають право користуватися документами Архівного фонду НАН України або їх копіями на підставі особистої заяви і документа, що посвідчує особу.

6.3. ІА НБУВ та архівні підрозділи установ і організацій НАН України мають право обмежити доступ до документів Архівного фонду НАН України на строк до одного року у зв'язку з їх науково-технічним опрацюванням або реставрацією, а також відмовити в користуванні документами особам, які грубо порушували порядок користування архівними документами.

6.4. Доступ до документів Архівного фонду НАН України, зміст яких зачіпає законні права та інтереси громадян, здійснюється з дозволу цих громадян або їх законних представників.

6.5. ІА НБУВ та наукові архіви установ НАН України у порядку, визначеному цим Положенням, надають документи для користування громадянам та юридичним особам, в тому числі іноземним. З цією метою створюють відповідний науково-довідковий апарат, видають архівні довідки, копії документів та іншим шляхом задовольняють запити громадян і юридичних осіб, інформують про документи, що можуть бути використані державними органами та іншими зацікавленими сторонами; публікують, експонують на виставках та в інших формах популяризують архівні документи, а також здійснюють інші функції, спрямовані на ефективне використання документів Архівного фонду НАН України.

6.6. Користувачі документами Архівного фонду НАН України мають право:

– користуватися в читальному залі архіву документами, якщо доступ до них не обмежено;

– у встановленому порядку користуватися документами обмеженого доступу;

- у разі відсутності в архіві копій відповідних документів вимагати виготовлення копій за свій рахунок;
- отримувати архівні довідки соціально-правового характеру;
- за домовленістю з архівом отримувати документи або їх копії в тимчасове користування;
- публікувати, оголошувати, цитувати та іншим чином відтворювати текст і використовувати зміст архівних документів.

Дії службових осіб, що перешкоджають реалізації законних прав користувача документів Архівного фонду НАН України, можуть бути оскаржені у встановленому порядку.

6.7. Користувачі документами Архівного фонду НАН України зобов'язані:

- дотримуватися встановленого порядку користування документами;
- забезпечувати збереження документів, якими користуються;
- інформувати про виявлені випадки пошкодження чи нестачі документів;
- не допускати перекручення або фальсифікації тексту використаних документів.

7. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення Інституту архівознавства НБУВ та наукових архівів установ НАН України

7.1. Фінансування ІА НБУВ забезпечується за рахунок коштів НАН України та НБУВ.

7.2. Фінансування наукових архівів установ НАН України здійснюється за рахунок коштів установ, у структурі яких вони функціонують.

7.3. ІА НБУВ та наукові архіви установ НАН України безкоштовно надають довідки соціально-правового характеру громадянам, довідки і копії документів судам, державним, правоохоронним, контрольно-ревізійним органам, органам місцевого та регіонального управління. В окремих випадках можуть надаватися платні послуги.

7.4. НБУВ та установи НАН України зобов'язані забезпечувати відповідно ІА НБУВ та наукові архіви кваліфікованими кадрами, належними приміщеннями, технологічним обладнанням та іншими матеріально-технічними засобами.

8. Відповідальність за порушення законодавства про Архівний фонд НАН України

8.1. Установи НАН України та службові особи зобов'язані забезпечувати зберігання документів Архівного фонду НАН України та сприяти його поповненню.

8.2. Фондоутримувачі документів Архівного фонду НАН України, які не забезпечують належне їх зберігання, за поданням Президії НАН України можуть бути притягнуті до відповідальності у порядку, встановленому законодавством.

8.3. Службові особи і громадяни, винні у недбалому зберіганні, псуванні, знищенні, приховуванні, розкраданні або незаконній передачі документів Архівного фонду НАН України, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.